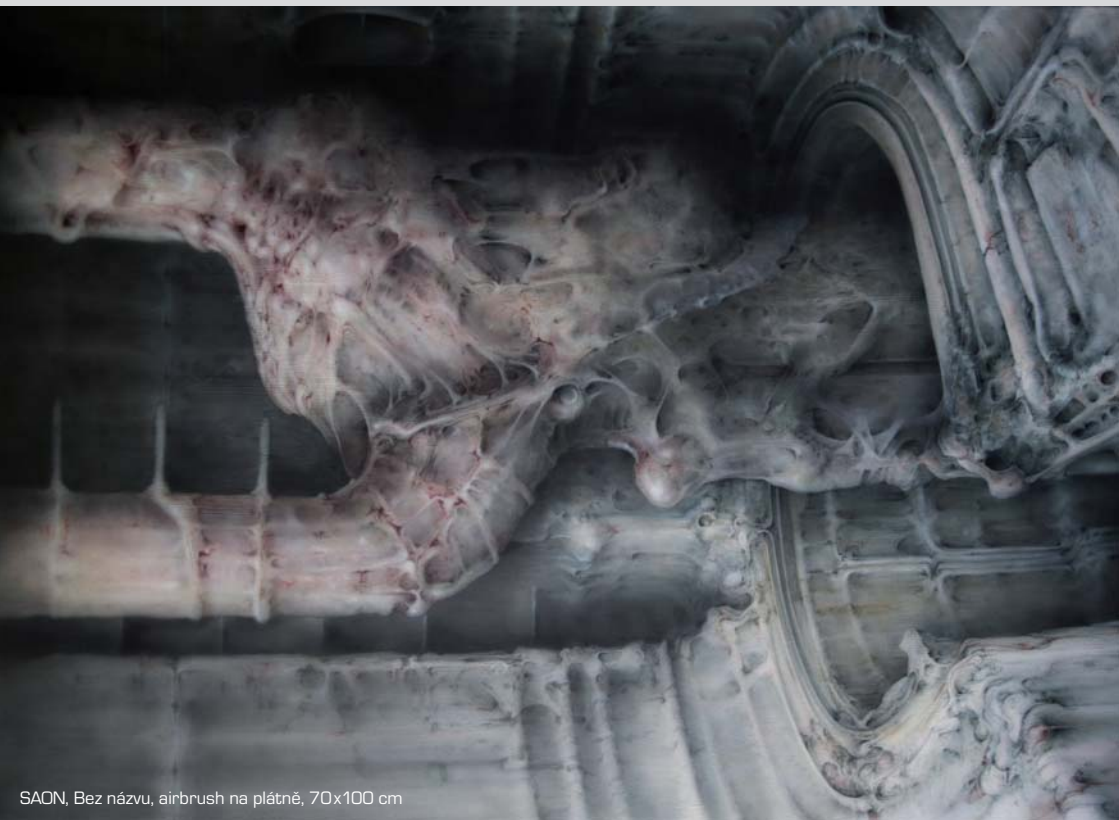

Svět literatury a knihoven

Krajská vědecká knihovna v Liberci
Liberecký autorský kruh

SAON, Bez názvu, airbrush na plátně, 70x100 cm

jevila se v Čechách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.

míjí. *Odpusť, kdo hvězdám nevěříš.* • • •
 , usedají do stínu plátnů a jejich urputná vzezření se stává věrným. • • • Oh, moje Manon!
 tti! *Byl pozdní večer – první máj, večerní máj, byl lásky čas.*
Byť básníkem, to není jenom tak.
 m světě. • • •

heit ist die Rede.

na svůj krtinec uprostřed dětského hřiště a zvědavě se rozhlížel.

Vletěli jsme do další stovky

V průběhu celého roku 2024 jsme si společně připomínali dvě důležitá výročí – 100. výročí od založení německé vědecké knihovny a 120. výročí od založení české veřejné knihovny. Jednalo se o dvě důležité knihovny, které položily základ pro současnou libereckou knihovnu. Ostatně jsme o tom hojně informovali ve všech našich informačních kanálech. Tato celoroční kampaň se nesla v duchu motto „Letíme do další stovky“. A nebyl to rok ledajaký – byl naplněný kulturou, vzdělávacími akcemi, velkou dávkou inspirace a pozitivní energií, která pohltila každého, kdo do budovy vstoupil. Oslavy jsme odstartovali už na jaře Slam poetry show a Literatour (naší tradiční verzí Noci s literaturou), v květnu nás navštívila Alena

Mornštajnová, v říjnu dorazil Jaroslav Rudiš se svou novou knihou. Vydali jsme brožurku o historii knihovny, společně s Vámi nakrojili narozeninový dort nebo tančili na koncertu skvělé kapely Super Hero Killers. Mimořádné oslavy jsme nemohli zakončit jinak než mimořádným způsobem, a to výstavou o knihovně v krásných historických prostorách Senátu PČR, která proběhla díky milému pozvání senátora Michaela Canova.

Oslavy výročí však byly pouze třešničkou na dortu naší i tak velmi bohaté nabídky tradičních knihovnických služeb i nepřehledného množství dalších aktivit pro všechny cílové skupiny. Podle prvních statistických výstupů jsme ve srovnání s rokem předchozím významně překročili počet registrovaných čtenářů, tj. těch, kteří mají průkazku do knihovny a půjčují si knihy nebo další média. A zdá se, že rostou i další sledované ukazatele. Podařilo se instalovat výdejní box na dokumenty, který funguje v režimu 24/7, zapojili jsme se do celokrajské kampaně Crystal Valley, v rámci celostátní akce Dny AI jsme uspořádali konferenci pro pedagogy a další akce k tématu umělé inteligence, akceptujeme e-doklady, do velkého přednáškové sálu jsme instalovali novou prezentační techniku... V roce 2024 jsme rozhodně nezhálehali. A já mám skutečně velkou radost, když procházím po galerii před svojí kancelář a vidím obsazená všechna studijní místa, vidím čtenáře i čtenářky, jak si spokojeně vybírají knihy, studenti studují a diskutují, odpočívají nebo čekají na zahájení zajímavé přednášky. Knihovna je místo pro lidi a já věřím, že i ta naše liberecká je takovým místem.

Dovolte mi závěrem poděkovat všem našim partnerům, kteří knihovnu podpořili v jejím narozeninovém roce, ať už to byl příspěvek na oslavy nebo jiné projekty. Velké poděkování míří také k Libereckému autorskému kruhu, LAKu, se kterým pro Vás společně tvoříme a vydáváme časopis SVĚTLIK – svět literatury a knihoven.

Milí příznivci knihovny, děkuji také Vám za velkou podporu v roce 2024 a do roku nového si Vám dovoluji popřát mnoho úspěchů osobních i pracovních a velkou dávku životní spokojenosti.

Vloni jsme oslavili tu naši stovku – polette s námi do stovky další!
Těším se setkání s Vámi v knihovně i mimo ni.

Dana Petrydesová

ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT literatury a knihoven 2

<i>Z knihovny</i>	2
<i>Krátce z knihovny.</i>	2
<i>Představili jsme se v Senátu</i>	4

<i>Akce knihovny</i>	7
<i>100./120. narozeniny knihovny jsme náležitě oslavili. Vletěli jsme do další stovky.</i>	7
<i>Dny AI poprvé a úspěšně v Liberci</i>	10
<i>21. října 2024 se konala konference knihovníků Euroregionu Nisa. Činnost knihoven mimo budovu</i>	11

<i>Z regionu</i>	14
<i>Týden knihoven v Libereckém kraji: pestré programy pro všechny generace</i> ...	14
<i>Městská knihovna ve Cvikově</i>	14
<i>Podještědské muzeum a knihovna Český Dub</i>	14
<i>Městská knihovna Doksy</i>	15
<i>Městská knihovna Hrádek nad Nisou</i>	15
<i>Městská knihovna Jablonné v Podještědí</i> ...	16
<i>Městská knihovna J. Havlíčka v Jilemnici</i>	16
<i>Městská knihovna Kamenický Šenov</i>	17
<i>Městská knihovna Lomnice nad Popelkou</i> ...	18

<i>Tvoří knihovníci a přátelé knihovny</i>	18
<i>Lužické květy / Lausitzer Blumen</i>	18

LAK

Liberecký autorský kruh

<i>SVĚT dialogu</i>	20
<i>Naši diváci považují Literární pozdravy za „liberecké kulturní dědictví“</i>	20

<i>SVĚTonázory</i>	24
<i>Není potřeba být hodnou holčičkou. Siksa ve Stereu</i>	24
<i>Spisovatel není jen jméno v knize</i>	27
<i>Haiku Stanislava Kubína</i>	29

<i>Jablonečtí SVĚTáci</i>	30
<i>Novinář, literární kritik a ideolog Ladislav Štoll</i>	30

<i>SVĚT krásné literatury</i>	33
<i>Kam se poděli? Ohlédnutí za autory Literárních pozdravů</i>	33

<i>oSVĚTa</i>	39
<i>Před 95 lety vyšel román inspirovaný protřazením přebrady na Bílé Desné</i>	39

<i>SVĚTlonoši</i>	42
<i>Annemarie Csaplárová, Tomáš Choura</i>	42
<i>Annemarie Csaplárová</i>	43
<i>Tomáš Choura</i>	44

<i>tvary SVĚTla</i>	45
<i>Fauna, flóra, industrial, přetlaky, SAON</i>	45

Redakční rada:

Marek Sekyra, Dana Petřádesová, Marcela Freimuthová, Kateřina Šidlořová (KVK)
Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

korektury: Eva Štastná, Marek Sekyra / grafická úprava: Libor Schiffner

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.
Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Z knihovny

Krátce z knihovny

Výdejní box: Pohodlnější cesta k vašim oblíbeným knihám

V polovině listopadu jsme v liberecké knihovně spustili testovací provoz nové služby, která přináší větší pohodlí a flexibilitu našim čtenářům. Díky výdejnímu boxu si mohou knihy vyzved-

nout kdykoliv – ve dne i v noci, bez ohledu na otevírací dobu. Tato služba je ideálním řešením pro všechny, kteří mají nabitý program nebo prostě rádi využívají moderní technologie. Výdejní box je dostupný 24 hodin denně, 7 dní v týdnu a je umístěn u bočního vchodu knihovny nad schodištěm z Pastýřské ulice. Používání výdejního boxu je velmi jednoduché. Registrovaný čtenář si v katalogu vybere požadovanou knihu a objedná si ji do výdejního boxu. Jakmile je kniha připravena, dostane SMS nebo e-mail s upozorněním. Na místě

přiloží svůj čtenářský průkaz k boxu a otevře se přihrádka s objednanou knihou. Celý proces je rychlý a snadno zvládnutelný i pro ty, kteří se s podobnou technologií setkávají poprvé. Služba je zpoplatněna malým poplatkem za objednávku, který je uveden v ceníku knihovny. Moderní technologie mění způsob, jakým čteme a nakládáme s informacemi. Výdejní box je naším krokem k tomu, abychom vyšli vstříc potřebám našich čtenářů. Nemusejí se už přizpůsobovat otevírací době knihovny – knihy na ně počkají přesně tehdy, kdy je budou chtít. Chtěli jsme našim čtenářům nabídnout něco navíc – pohodlí a volnost, kterou dnešní doba vyžaduje. Věříme, že si čtenáři výdejní box oblíbí a stane se skvělým pomocníkem. Testovací provoz výdejního boxu proběhl a první reakce našich čtenářů jsou velmi pozitivní. Těšíme se, že si tuto službu oblíbíte i vy! Navštivte naši knihovnu, vyzkoušejte výdejní box a užijte si své oblíbené knihy, kdykoliv budete chtít.

Přednáška Digitální služby státu: Jednoduše o tom, jak využívat digitální nástroje

V rámci Týdne pro digitální Česko proběhla v knihovně přednáška, která se nesla v duchu praktických rad a tipů na téma Digitální služby státu. Účastníci měli možnost zjistit, co všechno už dnes mohou zařídit online a jak jim

technologie mohou usnadnit život. Velkou pozornost si získalo téma digitální identity – moderního klíče k tomu,

jak se bezpečně přihlašovat na různé státní portály. Neméně zajímavý byl i digitální portál občana, který propojuje služby jako kontrolu daní, přístup k datové schránce nebo žádost o různé příspěvky. Jednoduše řečeno, ukázalo se, že spousta věcí, které dříve znamenaly běhání po úřadech, jde dnes vyřešit od počítače nebo mobilu. Atmosféra byla příjemná a neformální a kromě přednášejících se aktivně zapojovali i samotní účastníci, kteří pokládali otázky a sdíleli vlastní zkušenosti. Přednáška ukázala, že digitalizace není něco složitého, ale naopak praktického a užitečného.

Občanka v mobilu: Jak na rychlé ověření s QR kódem

Věděli jste, že s občanským průkazem v mobilu už nepotřebujete hledat fy-

zickou kartičku? Stačí mít elektronickou občanku a při registraci nebo ověřování totožnosti jednoduše naskenujete QR kód na přepážce a díky němu se okamžitě zobrazí vaše údaje a máte hotovo! Nyní můžete využít e-doklad také v knihovně. Akceptujeme jeho použití při registraci nebo výpůjčce.

Marcela Freimuthová

Nová technika ve Velkém sále

Díky mimořádné podpoře našeho zřizovatele Libereckého kraje jsme v říjnu instalovali novou a moderní techniku do našeho Velkého sálu. Knihovna

každoročně pořádá velké množství kulturních a vzdělávacích akcí, v roce 2023 jich bylo více než 1 500, a mnoho z nich probíhá ve Velkém sále. I když byla technika v předchozích letech minimálně jednou obměněna, vývoj v této oblasti jde rychle kupředu a my chceme držet krok s dobou. Chceme Vám nabízet kvalitní vizuální i zvukové zážitky. Došlo tudíž k výměně promítacího plátna – to nové, velké, umožní zvětšit kapacitu sálu připojením ved-

lejší zasedací místnosti. Zároveň bylo vyměněno ozvučení (mikrofony, reproduktory) nabízející komfortní zážitek ze všech částí prostoru. Vybrali jste si už nějakou akci z našeho programu, abyste novinky v sále ozkoušeli na vlastní kůži? Pokud ne, určitě si program přečtěte, ať o nic nepřijdete: <https://www.kvkli.cz/akce>. Těšíme se na Vaši návštěvu.

Dana Petrydesová

Představili jsme se v Senátu

Po celý rok 2024 jsme si prostřednictvím různých událostí, přednášek, koncertů a dalších akcí připomínali 100. výročí od založení německé vědecké knihovny a 120. výročí od založení české veřejné knihovny v Liberci, dvou knihoven, které položily základ pro současnou libereckou knihovnu. A tyto oslavy jsme zakončili skutečně důstojně. Na základě milého pozvání libereckého senátora pana Michaela Canova jsme ve Valdštejnském paláci v Praze, kde sídlí Senát Parlamentu ČR, prezentovali výstavu o knihovně s názvem Knihovna Liberec 100/120.

Výstava přiblížila česko-německou historii vzniku naší knihovny, letem světem ukázala, jak to bylo se stavbou nové budovy a závěrem představila naše vize, jaká by knihovny měla být v současnosti a v budoucnosti.

Výstavu jsme otevřeli v úterý 19. 11. v 17.00 hod. ve společnosti milých a vzácných hostů. Držet palce nám přišel nejen pan senátor Michael Canov a další senátoři za Liberecký kraj – paní Lena Mlejnková a Jiří Vosecký. Navštívil nás také lucemburský velvyslanec J. E. p. Ronald Dofing nebo zástupce libereckého sídla honorárního konzulátu Litevské republiky. Všem našim přátelům děkujeme!

Výstavní panely byly umístěné v tzv. předsáls před hlavním jednacím sálem. Tedy v místě, kudy všichni účastníci parlamentních jednání nutně musí projít a kde také na své vystoupení čekají – a své čekání si mohli zpříjemnit např. tím, že si prohlédli naši výstavu.

Vernisáž jsme si moc užili i my, protože nám při ní zahráli výborní cellisté z České filharmonie, Dora Hájková a Jan Holeňa (Duo Fidlitas), a pak jsme si celý palác prohlédli v doprovodu skvělé průvodkyně!

Děkujeme za pozvání!

Kateřina Šidlořová

Akce knihovny

100./120. narozeniny knihovny jsme náležitě oslavili. Vletěli jsme do další stovky

Konec října 2024 se v Krajské vědecké knihovně v Liberci nesl ve slavnostním duchu. 100 let od založení německé vědecké a 120 let od založení české veřejné knihovny – to byla dvě kulatá výročí, která jsme si letos připomínali.

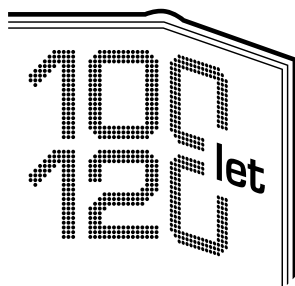

Oslavy jsme odstartovali už v květnu, kdy nás navštívila Alena Mornštajnová, v říjnu za námi přijel Jaroslav Rudiš a četl z nové knihy Vánoce v Praze. Naše narozeniny jsme oslavili i vydáním brožury mapující naše stoleté působení v Liberci a také novou kompozicí večerního hlášení, které pro nás připravili skladatelka Gabriela Vermelho a moderátor ČRo Vltava David Hamr. Pořádným narozeninovým dortem a koncertem kapely

Superhero Killers oslavy vyvrcholily. V listopadu jsme ještě přivítali spisovatele Jindřicha Manna.

Na závěr nám dovoluťe poděkovat partnerům a sponzorům, kteří se na celoročních oslavách podíleli – Pivovar Rohozec, Hotely Pytloun, Pekařství Bláha, Kytl – Vratislavická kyselka, Antikvariát Avion. Děkujeme!

Helena Syrovátková

Dny AI poprvé a úspěšně v Liberci

Letos poprvé jsme se připojili k celostátní kampani Dny AI, a to po celý čtvrtek 17. října, který byl zajímavým programem doslova nabitý.

Dopoledne jsme celé věnovali zavádění AI nástrojů do výuky ZŠ. Bezmála 70 učitelů informatiky, mediální výchovy a humanitních předmětů tu v šesti workshopech konference AI 4 Edu školili lektori ze společnosti AI dětem. Dopoledne se pak věnovali rodičům s dětmi na workshopu AI hravě a vesele. V průběhu odpoledne byly také v knihovně k dispozici různé chytré robotické hračky. A večerní přednáška Petra Koubského AI a budoucnost veškeré tvůrčí práce výborně završila celodenní program. Bylo to skvělé a my už se těšíme na další ročník!

Kateřina Šidlofová

21. října 2024 se konala konference knihovníků Euroregionu Nisa. Činnost knihoven mimo budovu

V Lubani ji uspořádalo Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej „Książnica Karkonoska” a Kultur- und Weiterbildungsgesellschaft mbH v Löbau jako výsledek dlouholeté spolupráce polských, německých a českých knihovníků, kteří se pravidelně scházejí v rámci pracovní skupiny EUREX – Knihovny v Euroregionu Nisa.

Ve slunečném pondělí do Lubaně přijeli knihovníci ze tří zemí, aby sdíleli své zkušenosti související s tématem konference.

Z polské strany se zajímavě prezentovaly knihovny z Lubáně, Jelení Hory, Kowar, Bogatyně a Zhořelce. Posluchači měli možnost se seznámit se širokou nabídkou aktivit připravených pro čtenáře a občany, jako jsou: venkovní animační programy, městské hry, zájmové kluby, regionální vycházky, společenské akce, slavnosti, Národní festival čtení, prodejní výstavy, návštěvy jiných institucí

a zařízení, cyklojízdy, environmentální vzdělávání, dobrovolnické a komunitní integrační aktivity a také propagace regionálních sbírek, služby pro návštěvníky a ožívování městského prostoru. Danuta Bunij z knihovny v Kowarech krásně shrnula prezentace polských knihoven: Jsme tam, kam nás pozvou... a kam se pozveme sami, zatímco Marta Justyńska z Bogatyně vtipně zdůraznila, že současný knihovník by měl mít neomezené schopnosti a dovednosti, je dobře, pokud jezdí na kole, zpívá, tančí a plete... a zná moderní technologie.

Knihovnice z Německa hovořily o velmi zajímavých projektech, realizovaných v Žitavě, Bischofswerdě a Löbau. Byl představen projekt Lesekinder, zaměřený na děti předškolního věku, které podle výzkumů nemají doma žádný kontakt s knihou. Tento projekt se realizuje v obcích, kde nejsou knihovny a zapojuje místní občany do předčítání dětem. V další prezentaci nás knihovnice z Bischofswerdy vzala do zoologické zahrady, kde se koná velké čtenářské dobrodružství, u výběhů zvířat se čtou knihy, po

zoo chodí pohádkové postavy, malé divadlo uvádí krátká představení. Všude vládne slunečná atmosféra a je slyšet dětský smích. Aktivita žitavské knihovny, která není městskou knihovnou, jsou pokusem ukázat se v městském prostoru. Jsou založeny na spolupráci s městskými institucemi, školami, účasti na městských akcích, pořádání venkovních aktivit, propagaci na směrůvkách a na popelářských vozech, které jezdí po území okresu. Způsobem, jak vyjít ven, je také praktická podpora knihoven v okrese a provozování pojízdné knihovny.

Po přestávce a kuloárových diskusích, během nichž se objevily nové nápady na spolupráci knihoven v Euroregionu Nisa, své příspěvky přednesli knihovníci z České republiky.

Vyprávěli o Noci literatury v České Lípě, která se koná na několika místech ve městě a láká davy účastníků, o Noci s Andersenem v Turnově, při níž městem prochází průvod pohádkových postav, ko-

nají se koncerty, ohňová show a děti tráví noc v knihovně při čtení pohádek a hrách souvisejících s literaturou. V okrese Semily je kladen velký důraz na podporu malých knihoven a budování podpůrné sítě a sousedských vztahů. Prezentace se zaměřovala na to, že i s malými finančními zdroji a obrovskou podporou místních dobrovolníků lze udělat opravdu hodně. Malé knihovny mají totiž potenciál. Nabídku aktivit velké krajské knihovny v městském a regionálním prostoru představili knihovníci z Liberce, kteří se tradičně účastní velkého veletrhu EDUCAWEEK a pravidelně pořádají literární procházky v regionu. Velmi oblíbená jsou terénní setkání s literaturou, spisovatelé a historii.

Po diskusi účastníci navštívili Okresní a městskou veřejnou knihovnu v Lubani.

Konference prokázala, že polské, německé a české knihovny Euroregionu Nisa jsou schopny vyhovět požadavkům

současných uživatelů a jdou jim naproti. Knihovníci opouštějí zdi knihoven, aby bavili, učili, rozvíjeli zájmy, propagovali čtení a nabídku regionu, pořádali důležité společenské akce, podporovali aktivity ostatních a měli z toho radost. Setkání umožnilo výměnu zkušeností a poskytlo inspiraci pro organizaci budoucích akcí. Díky zkušenostem ostatních se knihovníci vyvarují chyb a budou mít ještě atraktivnější nabídku pro děti, mládež, dospělé i seniory.

Všechny prezentace budou do konce roku zveřejněny na webových stránkách Jelenohorské digitální knihovny.

Projekt **Činnost knihoven mimo budovu. Konference knihovníků Euroregionu Nisa** je spolufinancován Evropskou unií z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Fondu malých projektů Polsko–Sasko 2021–2027.

Joanna Jagodzińska
Książnica Karkonoska

Z regionu

Týden knihoven v Libereckém kraji: pestré programy pro všechny generace

Týden knihoven je krátkodobá, ale významná celostátní akce, která se koná každý rok v prvním úplném týdnu října. Cílem projektu je propagovat činnost a služby knihoven, představit veřejnosti nové zajímavé aktivity a vzbudit zájem o knihovnu u co nejširšího okruhu návštěvníků, včetně potenciálních uživatelů. V rámci této akce, která má kořeny již v roce 1996, se knihovny z celé republiky společně představují veřejnosti jako dynamické instituce nabízející vzdělávací, informační a kulturní vyžití. Ačkoli každá knihovna připravuje svůj vlastní program podle možností a potřeb komunity, společně tvoří Týden knihoven „vrchol“ knihovnického roku hned po březnovém Měsíci čtenářů. Letos se do akce zapojilo opět na tři sta knihoven a Liberecký kraj nebyl výjimkou – zde přinášíme ohlédnutí za aktivitami některých z nich.

Městská knihovna ve Cvikově: Ilustrátoři a čtení pro školní družiny

Ve Cvikově se letos Týden knihoven nesl ve znamení ilustrací českých umělců. Návštěvníci knihovny si mohli prohlédnout výstavu věnovanou českým ilustrátorům, na kterou byla navázána beseda s pracovním listem pro žáky 1. stupně základních škol. Kromě toho se místní knihovna pravidelně otevírá školním družinám, kterým každý týden představuje vybranou knihu od jednoho z ilustrátorů.

Podještědské muzeum a knihovna Český Dub: Zázitkové aktivity pro všechny věkové skupiny

Českodubská knihovna připravila pro své návštěvníky v Týdnu knihoven pestrý program. V úterý proběhla beseda o knize „Vřeteno osudu“ od Otomara

Dvořáka, který se zaměřil na dramatické životní osudy Karla Jaromíra Erbena. Střepeční dílna lákala k výrobě podzimních věnců ze starých knih. Kromě toho

Výstava českých ilustrátorů ve Cvikově

knihovna uspořádala výstavu o Bedřichu Smetanovi, kterou si mohli prohlédnout místní školy, a vyhlásila výtvarnou a literární soutěž „Co kdyby se Ježíšek narodil dnes“, jejíž výsledky budou součástí vánoční výstavy v muzeu. Během celého týdne také probíhalo oblíbené „rande naslepo s knihou“.

Městská knihovna Doksy: Od Bezdězu až po pohádkový den pro nejmenší

Městská knihovna Doksy přichystala v rámci Týdne knihoven pestrý program pro všechny věkové kategorie. Mezi vrcholy týdne patřila beseda s kastelánem Kamilem Seidlem, který vyprávěl o his-

torii hradu Bezděz, probíhajících opravách a chystaných akcích. Pro děti bylo připraveno zábavné dopoledne „Aby čtení nebolelo, pomůže nám lepoprelo“, během něhož se malí návštěvníci seznámili s knihovnou a užili si hravé aktivity. Týden doplnila i burza vyřazených knih a pohádkový den se sovou Eleonorou v zámeckém parku, kde děti čekala tvořivá dílna a stezka plná dobrodružství.

Městská knihovna Hrádek nad Nisou: Hlasování o nejoblíbenější knihy a cestopisná přednáška

Hrádecká knihovna zahájila Týden knihoven výstavou „Kniha mého srdce“, která vznikla na základě hlasování čtenářů

Herní odpoledne v brádecké knihovně

o jejich nejoblíbenější tituly. Výstava je přístupná po celý říjen a během slavnostního otevření knihovna vylosovala dva výherce, kteří obdrželi dárkovou poukázku. Týden obohatilo také herní odpoledne a cestopisná přednáška jednoho z místních patriotů, která vzbudila zájem o neobvyklé destinace.

Městská knihovna Jablonné v Podještědí: Pohádkové bytosti i registrace zdarma

Městská knihovna Jablonné v Podještědí přivítala během Týdne knihoven spisovatelku Ivu Hoňkovou, která záškům 1. a 2. stupně ZŠ představila v rámci tří besed „Bytosti ze světa pohádek a pověstí“. Kromě registrace zdarma pro

nové čtenáře knihovna nabídla také setkání s nejmenšími v rámci programu Bookstart – S knížkou do života, kde se děti hrou formou seznamovaly se světem knih.

Městská knihovna Jaroslava Havlíčka v Jilemnici: Historie a loutková představení v rámci festiválu „Mezi řádky“

V rámci Týdne knihoven do Jilemnice dorazili autoři populárního podcastu „Přepište dějiny“, kteří připomněli historické události regionu a 20. století. Proběhla také beseda se spisovatelem Štěpánem Javůrkem o jeho nejnovější knize „Krušnohorské osudy“. Celý týden vyvrcholil na festiválu „Mezi řádky“, kde

si rodiny s dětmi užily tvořivé dílny, robotický workshop a spoustu zážitkových divadelních představení. Závěr týdne patřil Ladislavu Špačkovi a jeho povídání o etiketě a slušném chování.

Městská knihovna Kamenický Šenov: Cestovatelské chutě a knižní burza

V Kamenickém Šenově se návštěvníci mohli těšit na cestopisnou besedu o kulinárních zážitcích z Thajska, Laosu a dalších zemí. Ochutnávka exotických pokrmů, včetně smaženého štiřa nebo kobylek, přilákala nejednoho odvážlivce. Pro malé čtenáře knihovna připravila první návštěvu knihovny s prvňáčky, kde si děti četly pohádky a seznamovaly se

Robotický workshop pro děti v Jilemnici

Prvňáčky v knihovně v Kamenickém Šenově

s různými knižními postavami. Nechyběla ani knižní burza, která probíhala ve vestibulu knihovny.

Městská knihovna Lomnice nad Popelkou: Roboti a čtení pro nejmenší

Lomnická knihovna letos připravila pro své čtenáře program plný technologických i literárních zážitků. Týden začal zábavným čtením pro (pra)rodiče s dětmi, kde se rodiče dozvěděli mnoho tipů, jak pracovat s knihou, a byly představeny knihy francouzského spisovatele Hervé Tulleta. Lákadlem byla také akce „Roboti v knihovně“, kdy si děti mohly vyzkoušet různé roboty a logické hry a prozkoumat stavebnice Fischertechnik. Nabízena byla také bezplatná registrace pro nové čtenáře i čtenářská amnestie pro čtenáře stávající.

Knihovny v Libereckém kraji opět ukázaly, že jsou víc než jen místem pro půjčování knih, ale živými komunitními centry, která propojují lidi všech věkových kategorií. Díky jejich pestrým pro-

gramům měl každý možnost najít si své, od tvůrčích dílen přes zajímavé besedy až po dobrodružné stezky pro děti. Patří jim obrovské poděkování za tuto práci, a všechny čtenáře i nečtenáře srdečně zveme, aby se přišli přesvědčit sami a objevili kouzlo knihovny ve svém okolí.

Michaela Staňková

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny

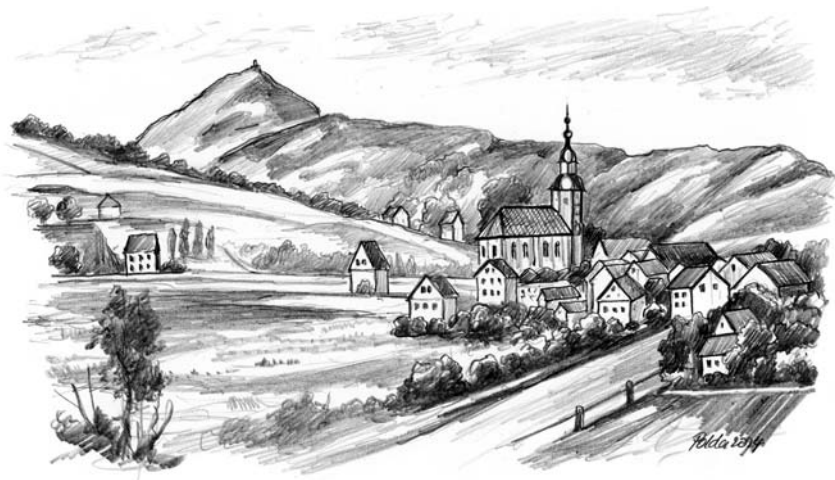
Lužické květy / Lausitzer Blumen

V prosinci vydala Krajská vědecká knihovna v Liberci pátou antologii německy píšících autorů 19. a 1. poloviny 20. století z Libereckého kraje, tentokrát věnovanou beletristům ze severní části Českolipska, Lužických hor a Žitavy.

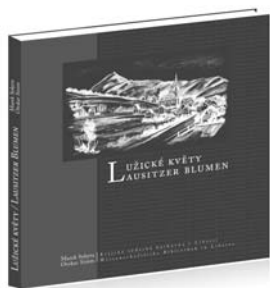
S předchozími díly (Ještědské květy, Jizerské květy, Frýdlantské květy a Plouč-

nické květy) tak byla veřejnost seznámena s více než 200 autory narozenými mezi

lety 1760 a 1920. Nově představených 41 autorů se narodilo či působilo na Novoborsku, Kamenickošenovsku, Cvikovsku, v okolí Jablonného v Podještědí, na Krásnolipsku a v Žitavě, Liberecký kraj jsme tedy mírně překročili též na Děčínsko a Žitavsko.

Mezi autory nalezneme také osm žen, sedm autorů prokazatelně přežilo konec druhé světové války a tři přesáhli svým významem hranice regionu, a to česko-německý písničkář Josef Jaroslav Kalina a žitavští rodáci Lisa Tetzner a Ernst Schnabel.

Všechny ukázky překládal opět Otokar Simm, verše přebásnil Marek Sekyra. Kniha by nevyšla bez pomoci řady dalších spolupracovníků, zejména překladatelek Martiny Sanetníkové a Terezy Velechovské, německého lektora Inga Thorstena Herziga a korektorky Evy Šťastné, grafika Libora Schiffnera a autora kresby na obálce Petra Poldy. Zapomenout nesmíme ani na Táňu Kuželkovou a Helenu Syrovátkovou, které zpracovaly projektovou žádost, Františku Dudkovou Párysovou, jež pomáhala s dohledáváním údajů v matrikách, Uweho Kahla, který nám zpřístupnil materiály v Christian-Weisse-Bibliothek Zittau a Danu Petrýdesovou a Blanku Konvalinkovou za podporu a pomoc s projektem.

Kniha vychází za podpory Česko-německého fondu budoucnosti, Státního fondu kultury, Nadace Preciosa a Adalbert Stifter Verein.

Představení knihy se uskutečnilo 20. 12. v 17.00 ve Velkém sále knihovny.

Marek Sekyra

Naši diváci považují Literární pozdravy za „liberecké kulturní dědictví“

Liberecký festival Literární pozdravy oslavil ve zdraví a nejlepší formě dvacáté narozeniny. O rozhovor proto Světlik poprosil jeho organizátory – středoškolského pedagoga Tomáše Minstera a spisovatele Vojtěcha Vanera.

Jak vás před dvaceti lety vlastně napadlo založit literární festival?

VV: Je to známý příběh z večera, kdy se Tomáš seznámil s Petrem Hruškou. Po Petrově čtení u Fryče si sedli do hospody a Tomáš si postěžoval, že podobných akcí je v Liberci málo. Že by to chtělo nějakou vícedenní přehlídku. „Tak ji, milý Tomáši, uspořádejte!“ odpověděl ostravský básník. A to byla, jak se říká, voda na Tomášův mlýn. Věděl, že chce, a zároveň věděl, že to nechce dělat úplně sám. Že potřebuje poradní hlas, dramaturga, někoho, kdo žije a čte v Liberci. Jaromír Typlt mu tehdy dal košem, ale seznámil ho se mnou. Naše „zásnuby“ proběhly v kavárně Naivního divadla po představení ...a jiný Bedřich.

TM: Vojta řekl, že do toho se mnou půjde. Vzal kalendář a našli jsme termín v listopadu – připadalo to na Mezinárodní den Pozdravů, a tak vznikl i název *Literární pozdravy*. Šel jsem za Pavlem Havlíkem do Lidových sadů, abych se ho zeptal, zda můžeme uspořádat festival v Experimentálním studiu. Pavel mě nakopl svou skepsí, že se nám to nepodaří, ale jinak mi hodně pomohl svými zkušenostmi z organizování kulturních akcí. Bez něj by Literární pozdravy nebyly. Patří mu za to velký dík!

V současnosti mísíte slavné literární osobnosti se začínajícími literáty z řad libereckých začínajících autorů – bylo to tak od začátku?

TM: Bylo, i když v trochu jiné podobě. A mělo to i praktický význam. Festival od druhého ročníku spolupřádá SRSPŠ při Gymnáziu F. X. Šaldy, což přináší dvě podstatné věci: finanční podporu a institut právnické osoby. Když někde přijdeš jako nějaký Minster, tak se s tebou nikdo moc bavit nechce. Ale když máš za sebou organizaci, která má v názvu GFXŠ, tak se ty dveře otevírají snáz... V prvních ročnících četli na festivalu autoři ocenění v literární soutěži libereckých gymnázií, kterou pořádalo GFXŠ. Ta už teď nefunguje, ale zůstala ta příležitost dát prostor začínajícím autorům. Do 15. ročníku byla čtení začínajících a zavedených autorů oddělena – na první pohled to vypadalo efektně: čtyři čtení ve dvou různých prostorech, ale skoro se vytratila původní idea, že se ti autoři a jejich publika navzájem potkají. Prostě lidé z odpoledního čtení na to večerní nedorazili. Od roku 2018 jsme to spojili do dvou čtení a zdá se, že si to sedlo a že to funguje.

VV: Naše dvě základní ambice byly a jsou zaprvé zvát zajímavé autory, kteří

málo vystupují v Liberci a jsou známí a čtení, nebo by takoví podle nás měli být; a zadruhé dát prostor místním tvůrcům, kteří začínají psát a moc příležitostí k veřejnému vystupování zatím neměli. Gymnazisti jsou to spíš v posledních letech, díky Tomášovým kontaktům. Vtipné je, že v dřívějších letech byli těmi elévvy například Pavel Novotný, Julius Benko, Míra Stuchlý nebo třeba BPM, tedy Lipo a Paulie Garand, dnes všichni zavedení tvůrci.

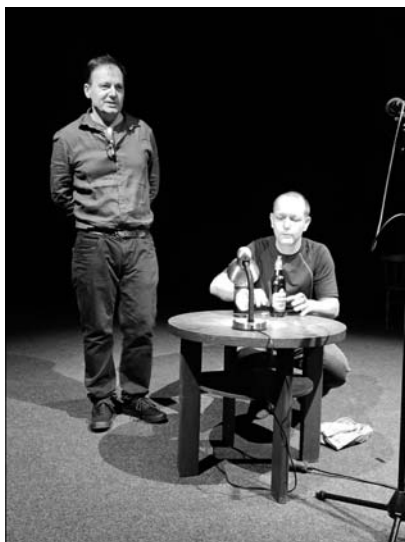
Podle jakého klíče vybíráte autory?

TM: Pro mě jsou Pozdravy způsob, jak být alespoň trošičku v kontaktu se současnou literaturou. A mám štěstí na parťáka, protože Vojta má načteno z té současné literatury víc než já, takže dodává kvalitní tipy... Nějaký dramaturgický plán nemáme. Několikrát se nám vyplatilo, že jsme oslovili autora a nabídli mu, ať si partnera pro večer vybere sám.

Měli jste někdy chuť s pořádáním festivalu seknout, ať už kvůli financím, covidu nebo prostě „únavě materiálu“?

VV: V roce 2016 se festival nekonal. Prožíval jsem tehdy rodinnou tragédii, odchod mojí ženy Jany, a pochopitelně jsem neměl sílu a chuť něco organizovat. Několik měsíců jsem ani nic nečetl a nepsal, raději jsem fyzicky pracoval. V roce 2020 jsme Pozdravy nemohli uspořádat kvůli lockdownu. Ani jsme se nepokoušeli o nějakou online verzi. Shodli jsme se, že by to nefungovalo. Přiznám se, že i únavu a stereotyp jsem zakusil několikrát, a to, že festival pokračuje, je hlavně Tomášova zásluha. Dovede být dost urputný.

TM: V roce 2015 po 13. ročníku jsem si potřeboval dát rok pauzu. Na večerní čtení dorazilo málo lidí a tehdy na mě asi dolehla „únavu materiálu“. Nicméně podvědomě jsem nechtěl končit třináctkou... Vojta říká, že jsem urputný, tak to zřejmě byla ta urputnost, co mě přimělo v tom pokračovat. A covid byl naopak výzva, i když v roce 2020 se kvůli němu festival nekonal.

Když se ohlédnete, jak se za těch dvacet let proměnila kulturní krajina, ať už v regionu nebo celostátně?

VV: V roce 2003 se opravdu autorská čtení běžně v Liberci nekonala. Pár akcí do roka u Fryče, jinak nic. Pro mnoho autorů, i renomovaných, byly Literární pozdravy prvním čtením v Liberci. Poslední roky, i díky osobnostem jako Martin Fryč nebo Martin Trdla, byly naopak dost společenské a poetické. Nekonkurujeme si. Autorů k výběru je hodně a diváků je

málo dlouhodobě. Tam i tady. Většina lidí se prostě poezie a současné prózy bojí. Návštěvníci Literárních pozdravů jsou v podstatě dvojí – intelektuálové, příslušníci literární minority, často lidé, kteří sami píší. A pak studenti, mladí lidé.

TM: Ano, Jsem rád za *Festival poezie*, který organizoval Martin Trdla. A že LAK „převzal štafetu“ po Martinu Fryčovi v pořádání autorských čtení během roku. A nesmím zapomenout na čtení *3 básníků na konci léta*, které pořádá Julia Benko. Zajímavé je, že na tyto akce moc nechodí studenti z TUL, přestože tam je obor čeština...

Vidíte v akcích, jako jsou Literární pozdravy, pořád smysl?

TM: Pozdravy nás stále baví, a dokud nás to bude s Vojtou bavit, tak budeme doufat pokračovat. Když jsme začínali, měl jsem s trochou nadsázky představu, že festivalem bude žít celý Liberec...

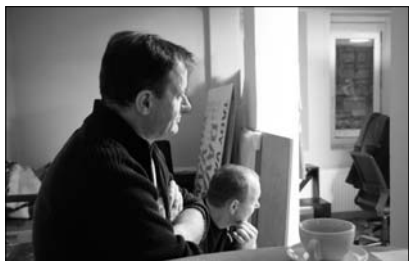
Tuto ambici už dnes nemám – i když asi třikrát se nám literaturou podařilo vyprodat Experimentálko, na což jsem hrdý. A jsem rád, že se z festivalu stala tradiční „klubová“ akce a že naplňuje svůj název – setkáme se a pozdravíme, je to příjemně strávený čas.

VV: Není to poslání. Žádná mise. Jak říká Tomáš, je to jen nabídka potkat se a pozdravit a seznámit se případně s novými texty a lidmi. Nevím, jestli to něco znamená, ale připadá mi, že dřív chodilo víc lidí, ovšem neměli jsme často žádnou zpětnou vazbu. Dnes se málokdy sejde více než třicítka diváků, ale jsou Pozdravům věrní a identifikují se s jejich značkou. Považují festival za jakési „liberecké kulturní dědictví“. Za tradiční akci, která musí pokračovat. Aspoň tak nám to někteří říkají.

Jaké spisovatelské návštěvy v Liberci si obzvláště ceníte? Je nějaké vystoupení, setkání s autorem, které vám ne snad přímo změnilo život, ale nějakým způsobem vás ovlivnilo?

VV: Na prvním místě musím říct jméno Jan Balabán. Nejen proto, že už nikdy čist nebude, ale protože četl nádherně. Stál u mikrofonu, četl a nikdo ani nedýchal. Plné Experimentální studio bylo téměř v transu. Kromě jeho hlasu bylo úplné ticho. Velkými inspirátory jsou Petr Hruška a Martin Reiner. Oba umí zazářit na pódiu i u hospodského stolu. A nejsou to primadony, jak by si někdo mohl myslet. Jsou to přátelské bytosti. Petr je celkem skromný a Martin si je zase svého samostatství vědom a umí si z něj udělat srandu. Skvělí, naprosto podle očekávání, byli Petr Borkovec, Kamil Bouška, Petr Pazderra Payne, Petr Váša, Marek Vácha a další.

Pak jsou spisovatelé, jimž se samotné čtení nepovedlo, možná ani povést nemohlo, ale stejně, nebo právě proto je považují za extra třídu, elitu národa – Petra Soukupová nebo Miroslav Pech. A je pár jmen, u kterých mám pocit dluhu, pocit, že jsme je dostatečně nevytěžili. Například Marek Toman, Vojtěch Němec, Pavel Novotný.

TM: Musím upřímně říct, že si cením všech, kteří byli ochotni do Liberce přijet a na Pozdravech číst. Přece jen Liberec neleží na hlavních dopravních tepnách... A já si taky klidně přiznám, že trpím vzpomínkovým optimismem.

Život mi změnilo setkání s Petrem Hruškou – díky tomu Literární pozdravy vznikly. Petra zveme vždy na půlkulaté a kulaté výročí a myslím si, že i Petrem na drsný sever jezdí rád.

A teď musím provést nějakou redukci, takže: úplně super bylo setkání Tomášem Přidalem, jeho ženou Bárrou a Martinem Reinerem – večer se povedl jak na pódiu, tak následně při posezení v hospodě. To bylo v roce 2005 a pořád si to pamatuju.

Pak zmíním jeden posluchačský zážitek, když nás Michal Ajvaz „přibíl do židli“ svým 45minutovým popisem... Večer, kdy to všechno do sebe krásně zapadlo,

bylo čtení Václava Kahudy a Karla Kuny. Pak osobní popovídání s Janem Balábánem nebo Robertem Fajkusem, kdy se mě to dotklo nějak niterněji... A tak bych mohl pokračovat.

Když se ohlédnete za jubilejním ročníkem 2024 – jaký byl?

VV: Byl úspěšný. První festivalový den jsme vyprodali Studio Naivního divadla, kde nás bylo kolem sedmdesáti, a druhý den přišlo do Azylu přes padesát lidí. Takové počty nejsou u literárních akcí běžné.

Jsem rád, že jsme do Liberce dostali Martina Haka, profesionálního vypravěče příběhů. Že autoři vyjadřovali spokojenost. Samozřejmě i diváci, se kterými jsem mluvil. A velký dojem zůstává z úvodního bloku *Kam se poděli?* Šlo o defilé osmi mladých autorů, kteří u nás četli premiérově v posledních letech. Jirka Chytrý, který nám zde pomáhal v dramaturgii, k sobě přizval sedm společníků. Ale nemohl všechny, bohužel. Vlastně bohudík, protože to znamená, že zajímavých mladých autorů je na Liberecku mnohem víc.

TM: Navážu na Vojtu – povedlo se to. Souhlasím se vším, co říkal, a dodám, že mě velmi mile překvapilo, jak se lidem líbil ten prostor v Azylu. Přiznávám, že jsem z toho měl trochu obavy... Bianca Bellová s Petrem Hruškou si moc pochvalovali atmosféru. Liberecké publikum se na ně těšilo a oni se mu odvděčili vynikajícím literárním večerem. Nutno podotknout, že Matěj Kabíček a Alan Peša sobotní čtení dobře odstartovali. A všechno se ukončilo přátelským popovídáním (nejen) u piva. Prostě Pozdravy, jak mají být!

Není potřeba být hodnou holčičkou. Siksa ve Stereu

V pátek 15. listopadu večer proběhla v Liberci na zdejší – a troufám si říct, že i celostátní – poměry mimořádná kulturní událost, typově se pohybující na pomezí scénického čtení, společensky angažované debaty a básnické performance. V baru Stereo cafe se konal první liberecký večer časopisu Plav, který se zaměřuje na dílčí, často různým způsobem menšinová (a tudíž objevná) témata ze světové literatury a problematiku překladu. Bylo zde představeno jeho nejnovější číslo [7/2024], které se pod názvem *Vzbouřeny: Co šťve dnešní Polky* věnuje současné polské feministické literatuře.

Nejpodstatnější ovšem je, že na něm vystoupila polská umělkyně a performerka Alex Freiheit alias Siksa, která tvoří polovinu stejnojmenného hudebního dua. Spolu s ní v něm působí ještě baskytarista Buri, v plné sestavě už u nás odehráli několik koncertů a účinkovali i na českých festivalech. Její těžko uvěřitelná energie a vehemence, naprosté fyzické zpřítomnění, schopnost improvizace, ale i jedinečný styl a pohybová složka činí z každého vystoupení této formace jedinečný zážitek, který nesnese srovnání s ničím, co na české scéně můžete vyslechnout, respektive prožít.

Na liberecký večer Plavu jsem tedy přicházel se značnými očekáváními a hned zkraje musím přiznat, že Siksa nezklamala. Třebaže k nám přijela sólově (bez spoluhráče Buriho), nesmírně charismaticky, suverénně a zároveň s přívětivou nenuceností prezentovala svou uměleckou tvorbu a osobnost v aspektech, které při koncertech či poslechu nahrávek zůstávají poněkud upozaděny. Nejprve zazněly v profesionálním a velice sugestivním

podání hereček Elišky Jansové a Evy Goldmannové ukázky jejích textů z knihy *Natalia ist sex. Alex ist Freiheit* (2018; i originální polské vydání nese – v tamním kontextu jazykově značně provokativní – německý titul, který znamená asi tolik co „Natalia je sex, Alex je svoboda“), které působivě přeložila Anna Šašková Plasová. Ta zároveň (za účasti malé pomocnice – své dvouapůlleté dcerky) tlumočila následnou besedu se Siksou.

Během ní polská tvůrkyně odpovídala na otázky Alžběty Knappové (hlavní editorky příslušného čísla Plavu) a následně i na dotazy z publika. Nastínila vývojovou trajektorii svého hudebního uskupení. Ta se od mladistvé punkové provokativnosti dostala k otevřené reflexi zkušenosti znásilnění na albu *Zemsta na wroga* (2020, Pomsta nepříteli), jež v Polsku vyvolalo značný ohlas a kontroverze. Říkávali jí dokonce, že snad bylo lepší, dokud byla „jen“ punkově rozjívěná.

Dále uvedla *Szmery w sercu* (2022, Šelest na srdci), které měly být jakousi svěráznou variací na téma lásky. Konkrétně

zmínila svoji píseň *Miłość w Valmez* (Láska ve Valmezu) a její pasáž: „Jestli je to tak, jak říkají, / pak neváhej / vysadit mě někde daleko v Čechách / snad někde tam daleko / něco na mě ještě čeká...“ Ta u této provokativní a explicitní tvůrkyně na první pohled překvapí svou umírněností, melancholickou toužebností, ba vyjádřením jistých sympatií k naší zemi. Ty následně Siksa v debatě potvrdila, ostatně bývá v ČR poměrně často. Na druhou stranu ovšem platí, že polské sloveso „wysadzić“ má ještě druhý význam, a to „vyhodit do povětří, odpálit“. Písni tedy nechybí ani podvrtný akcent.

V závěru její dosavadní vývojové trajektorie se pak nachází projekt ...a diablíca gruchnie basem (2023, ...a ďáblíce zahřmí

basem) – subverzivní queerové vyprávění (kniha a současně libreto koncertů, v budoucnu jistě i deska) o přebírání příběhu a vytváření vlastního jazyka, který se vymyká pravidlům a zavádí osvěžující chaos. Pracuje s motivy pohádek (to třeba v nedávném projektu *Cudowne i pożyteczne / The Uses of Enchantment*, překládaném jako *Za tajemstvím pohádek*, 2021) a bájí (mýtus vzniku staroslavného Hnězdna, což je mimochodem Siksino domovské město) či personifikovanými zvířátky.

V reakci na dotazy publika Siksa objasnila svůj specifický tvůrčí postup: Její texty zprvu vznikaly převážně spontánně, coby improvizace do baskytarové linky, často pod vlivem neopakovatelné atmosféry a interakce s posluchači během

vystoupení. Jejich zápis a do značné míry i vydání pak byly zásluhou spoluhráče Buriho. Dnes – třeba v případě zmíněné *Ďáblice* – už je mívá větším dílem předem napsané, odhadem z osmdesáti procent, zbytek se ovšem rodí opět pod vlivem a pro potřeby aktuální chvíle. Zvláštní postup uplatňuje i při vydávání desek – na rozdíl od většiny interpretů totiž nejdříve se svým „materiálem“, jak tvorbu označuje, absolvuje určité penzum koncertů, což nezřídka trvá několik let. Jako desku jej vydává až posléze – až když je pro ni často „mrtvý“, příliš automatizovaný, rutinní. Vysvětlila také původ svého pseudonymu:

*Polské slovo „siksa“
pochází z jidiš a jedná se
o pohrdavé označení pro
dívku či mladou ženu
nedodržující náboženské
předpisy, přeneseně
i vulgární, nezkušenou
či nezralou.*

Dodnes se občas v polských rodinách užívá, a to přibližně ve významu „usmrkankyně“ (pokud by čeština tuto přechýlenou variantu měla), volněji „spratek, potvora“.

Umělkyně hovořila také o svých dávných inspiracích a vzpomínkách na dětství i rané mládí, které jsou pro ni – což se projevuje mj. právě v intenzivním zájmu o pohádky – dodnes v mnohém klíčové. Úsměvné, ale zároveň symptomatic-

ké bylo třeba její líčení, jak ji v dětství rodiče museli vyzvednout z jakéhosi nevydařeného letního tábora u moře a jako „bolestné“ jí dali drobný obnos, aby si za něj zašla koupit audiokazetu (tehdy byli v Polsku u moře četní stánkaři nabízející tento sortiment). Zašla ke stánku a pořídila si tam nahrávku dnes již legendární rapové formace Wzgórze Ya-Pa 3, která má úderné a nekompromisní texty oplývající vulgarismy. Cestou zpět k rodičům ji dostihly výčitky svědomí, že tohle by si hodná holčička kupovat neměla, a tak se v rozpacích vrátila ke stánku a kazetu vyměnila za nahrávku kapely Brathan-ki (působila v ní i u nás známá třinecká rodačka Halina Mlynková), přičemž ji tato poněkud sentimentální hudba na bázi folkloru (během debaty to popsala jako „chujowy pseudofolk“) vůbec nebyla. Celý projekt a identita Siksy je přitom v jádře jakýmsi vyjádřením toho, že není potřeba být „hodnou holčičkou“, že se lze – a je potřeba – od této v mnohém nevyhovující tradiční kulturní normy osvobodit.

V rámci večera zazněly i úryvky z prózy Agnieszky Szpily, autorka však přítomna nebyla. Několik dalších prozaických, básnických i komiksových ukázek (Sylwia Chutnik, Izabela Filipiak, Kamila Janiak, Kira Pietrek, Wanda Hagedorn) si lze přečíst v příslušném čísle Plavu, z něhož vřele doporučuji i skvělý úvodní esej z pera komparatistky Hany Blažkové.

Jen škoda, že nepřišlo více diváků – bar byl sice relativně plný, ale program takto mimořádný – nadto v Liberci, kde trvale panuje citelný nedostatek kvalitní současné živé kultury – by si zasloužil mít skutečně nabito.

Spisovatel není jen jméno v knize

úvodní slovo na vernisáži výstavy Literárního minimuzea autorů Liberecka

Znáte-li živého autora, asi vás to tolik neudiví, ale u autorů dávno mrtvých někdy zapomínáme, že psaní představovalo jen část jejich životů a že také pracovali, sportovali, cestovali, vařili, jedli a pili, spali, milovali a třeba zahradoňčili. A že tyto činnosti a předměty s nimi spojené jsou stejně zajímavé, někdy dokonce – bohužel? – i zajímavější než jejich psaní.

Pro nás vše začalo díky daru Otokara Simma – razítku předválečného německého autora Gustava Funkeho, jednoho ze spisovatelů z naší antologie *Ještědské květy*, díky kterému nás napadlo vytvořit sbírku předmětů autorů Liberecka.

Literárních muzeí či památníků naleznete v kraji pramálo – v Doksech, ve Světlé pod Ještědem, v Pasekách nad Jizerou a v Horní Branné, při hranicích kraje například v Sobotce, Jičíně a Lobči. Díky

nim je představeno zhruba 1 procento autorů Liberecka.

Literární historie Liberecka je tvořená od 19. století do současnosti již více než 500 autory a autorkami (od 19. století do roku 1945 jich bylo asi 100, v letech 1945–1989 zhruba 80, po roce 1989 přes 180, z toho německých tvůrců přes 200). Němci, Čechy, Židy, Romy i dalšími, autory všech žánrů pro děti i dospělé. Kromě beletristů zde nalezneme i výraznou

skupinu autorů takzvané „poetické vlastivědy“, jejímž zakladatelem a hned nejvýznamnějším představitelem je Miloslav Nevrlý, ale i autory děl na pomezí krásné a vzpomínkové literatury. Velmi si ceníme příspěvku paní Susanne Preußler-Bitsch, dcery Otfrieda Preußlera, nejvýznamnějšího libereckého autora.

Přímo v Liberci působí po roce 2000 dvě zásadní literární sdružení – Kruh autorů Liberecka a jeho nástupce Liberecký autorský kruh – a s nimi řada dalších spisovatelů více či méně sdružených, mezi nimi například autoři spjatí s Technickou univerzitou, se sdružením Fokus, s festivalem Literární pozdravy, s Literárním klubem při Krajské vědecké knihovně a samotnou knihovnou i časopisem Světlik, se skupinou Přírozemí, s Jizersko-ještědským horským spolkem, s Veletrhy dětské knihy, dále skautští spisovatelé

a autoři spjatí s různými nakladatelstvími, například Petr Polda, King, Bor, 555, RK a další.

Výstava je tedy přes naši snahu představit co největší počet autorů jen ukázkou a ochutnávkou, jak bohatá a různorodá je literatura Libereckého kraje. A výzvou pro další autory, kteří by se chtěli připojit k naší sbírce. Neváhejte a doneste... třeba formu na bábovku!

Haiku Stanislava Kubína

Stanislav Kubín napsal *Malou knížku haiku*. Dostal jsem ji 7. října 2024 u příležitosti jejího uvedení ve vestibulu Libereckého kraje, kde zároveň vystavoval obrazy a kresby Michal Svitlyk, který knihu ilustroval.

Jedenaosmdesátiletý Stanislav Kubín se usmíval, ale na rozdíl od minulosti seděl. „Ve smyčkách času / své sny vrátit nezkoušej. / Už vyvanuly.“ To je jedno

z autorových sedmnáctislabičných haiku. Kubín od roku 1987 spolupracoval v kontaktních pořadech s Miroslavem Horníčkem, posléze přivezl do Liberce své přátele z rozhlasu Roberta Tamchynu a Františka Novotného. Znáám ho od jeho sbírky *Čas zastavení, čas Perseid*. Držel se hesla „A kdykoliv jdeš / mezi lidi, své srdce / vždy vezmi s sebou,“ což převedl do haiku.

Rovněž „Stoupá vzhůru dým / snů časem sežehnutých. / Pálí mě do očí.“ Neuropatie, jak se ta hloupá nemoc jmenuje, ho omezila v chůzi a schody mu činí potíže, takže ho v plném lesku, v pořadech o Villonovi nebo Antoinu de Saint-Exupéry, už asi nezažijeme. „Zmateně ptám se / Bože, lidskost ze světa / kam ztratila se?“

„Haiku mi ukázal Robert Tamchyna, tak jsem to také zkusil,“ řekl mi Standa Kubín u vína. Svoje verše směřuje k posluchačům, to je cítit i z jeho sbírky *Dopisy člověku Nathanielovi*, byl laický kazatel Církve československé husitské. Někdy se haiku zvlášť povede: „Listy jak lodě / barevně vzduchem plují. / Signál podzimu.“ V samém závěru knížky zbývá naděje: „Ať sebedelší / noc zlem sycena bývá, / vždy vrátí se den.“

Výtvarník Michal Svitlyk pečlivě maluje Liberec, daří se mu portréty, některé tváře jsem poznal, ale nejlépe mu jde čistá abstraktní grafika.

Stanislav Kubín se loučí se známými, vzpomíná na naše mrtvé a je bohužel škoda, že oslovuje převážně odcházející generaci.

Knížku vydalo nakladatelství Jiří Nosek – Klika. Autor si ji prodává sám (a zájemci ho můžou kontaktovat na e-mailové adrese kubin.stanislav@volny.cz).

Novinář, literární kritik a ideolog Ladislav Štoll

Jablonečtí SVĚTáci tentokrát přináší příběh Ladislava Štolla, člověka, který sehrál výraznou roli v době poválečných bouřlivých politických a kulturních zvratů a změn.

Štoll – kresba Václava Fialy

Životní cesta Ladislava Štolla se započala 26. července 1902 v Jablonci nad Nisou, kde se narodil v rodině Emila Štolla a jeho ženy Anny, rozené Škopánové. Otec byl sladovnickým mistrem a při svém putování Rakousko-Uherskem dospěl až do pivovaru v Jablonci. Zde také poznal svoji budoucí ženu. Pivovar patřil hraběti Wilhelmu von Medinger, a ten po čase nabídl mladým manželům

práci v „Gasthausu“ v Malé Skále naproti zámku. Rané dětské zážitky Ladislava jsou tak spojené hlavně s Maloskalskem. Otec narukoval do první světové války, byl na srbské frontě zraněn a zemřel na tyfovou nákazu v nemocnici v Békéscsábě. Tam byl také pochován do hromadného hrobu. Zanechal po sobě manželku a tři děti, kromě Ladislava ještě mladšího syna Čestmíra a dceru Gabrielu.

Ladislava výrazně ovlivnilo prostředí turnovské střední školy, a to zejména v jeho vztahu k literatuře a poezii. Velký vliv na něj měli učitel češtiny Julián Vobořil a maloskalský písmák a kronikář Jan Šimon. Navázal také dlouholeté přátelství s pozdější spisovatelkou Jarmilou Glazarovou. V roce 1921 získal místo v pražské Akciové společnosti pro obchod s cukrem. Vojenskou službu prožil v éře poválečného rozvoje leteckého průmyslu a z tohoto prostředí čerpal námět pro svoji útlou knížku *Člověk v aeroplánu*, která vyšla v roce 1927. Věnoval se také psaní poezie. O rok dříve vstoupil do KSČ a jeho postoje byly od této doby s touto stranou neoddělitelně spojeny. V Československu se v té době do popředí kulturního života začala dostávat generace narozená na počátku 20. století. Byli jimi např. Karel Teige, Jaroslav

Seifert, Konstantin Biebl, Jindřich Štyrský, František Halas, Vítězslav Nezval či Jiří Wolker.

V roce 1930 se stal spolu s Juliem Fučíkem jedním z vedoucích redaktorů stejnojmenného časopisu organizace Levá fronta, sdružující představitele české kulturní levice. Členy byli také teoretici a umělci, kteří se hlásili k surrealismu, jako Karel Teige, Vítězslav Nezval či Toyen, a proto se často vedly poměrně vášnivé diskuze o vztahu politiky a umění. Jednou z činností spolku byla výrazná anti-fašistická a antinacistická agitace, která se stupňovala po nástupu Hitlera k moci v roce 1933. Jako odpovědný redaktor měl Štoll poměrně významnou roli.

*Věnoval se
kulturním tématům,
která propojoval
se svými politickými
postoji.*

Stal se kritikem soudobé literární produkce, jež se podle něj vyznačovala vydáváním tzv. brakové literatury pro široké vrstvy. Šíření osvěty v otázkách literárního vkusu tehdy Štoll považoval za své osobní poslání. S Fučíkem ho spojovala rovněž záliba v moderním a společensky angažovaném divadle. Oba byli okouzleni Osvobozeným divadlem, navíc Julia Fučíka pojily s některými členy souboru přátelské vztahy.

V roce 1929 se Ladislav oženil s pražskou úřednicí Vlastou Zíkovou. O dva roky později nechal na stránkách Levé fronty vytisknout článek *Úředníci*, ve kte-

rém kritizoval mimo jiné stávající poměry ve svém pracovišti v Živnostenské bance, z níž byl po vytištění článku propuštěn. Byl odkázán na příjem své manželky, přivydělával si časopiseckými články. V roce 1935 odjel do Moskvy na dvouletý pracovní pobyt, kde začal překládat Marxovy a Engelsovy spisy. A právě zde se jim narodil syn Ivan.

Po rozpuštění komunistické strany na konci roku 1938 svoji novinářskou činnost přerušil a z veřejného prostoru se stáhl. Mnozí jeho přátelé válku nepřezíli. Publikoval v té době jen velmi málo a zaměřoval se především na činnost ediční. Podílel se na vydávání české beletrie a překladů zahraničních děl v edici Lidová knihovna, přičemž některé romány doprovodil vlastním doslovem.

V roce 1945 sepsal na základě vzpomínek textilního dělníka a komunistického odbojáře Miroslava Tůmy, člena partyzánské brigády Jana Husa, útlu knížku *Partyzáni v Železných horách*, jejímž ústředním tématem byl protinacistický odboj. Ve zcela jiných poválečných podmínkách pak začala Štollova nová životní etapa. Stal se členem ÚV KSČ, v roce 1946 se mu narodil druhý syn Vladimír.

Domovským periodikem od prvních poválečných dnů pro něj bylo *Rudé právo*. Z jeho příspěvků je patrné silné rusofilství. Klíčovým tématem pro něj bylo budování nového socialistického řádu v duchu národních tradic, postavení české kultury mezi sovětským východem a západními vlivy. Jeho poválečný vzestup je však spojen hlavně s působením na nových vysokých školách, vzniklých prioritně za účelem politické výchovy a šíření marxismu-leninismu. Svými přednáškami

o politických dějinách dokázal na studenty silně zapůsobit a obvykle prý končily vášnivými diskuzemi.

V lednu 1950 zazněl Štollův nejznámější referát o třicetiletém vývoji české poezie *Tricet let bojů za českou socialistickou poezii*.

*Výrazně se tak
zapsal do historie
československého
literárního vývoje
a v obecném povědomí
se stal symbolem vynesení
ortelu nad významnou
částí československé
literatury.*

V podstatě šlo o klíč, jak hodnotit kvalitu literatury. Základním rozeznávacím znamením hodnoty uměleckého díla měl být napříště poměr autora ke stalinskému socialismu. Jeho projev lze ale chápat také jako velký útok na československou avantgardu. Surrealistu Vítězslava Nezvala vylicil jako zbloudilou ovci, která sice propadla „zhoubnému vlivu“ vůdčí osobnosti československé meziválečné avantgardy Karla Teigehe, ale nakonec nalezla cestu zpět. Za vzorové básníky označil své dva oblíbence – S. K. Neumana a Jiřího Wolkera. Hlavní útok naopak vedl na čerstvě zemřelého básníka Františka Halase, jehož poezie byla pro Štolla existenciální a málo optimistická. Kladně z toho nevyšli ani básník Josef Hora,

historik Zdeněk Kalista či humorista Jaroslav Žák.

V lednu roku 1952 byl jmenován předsedou vládní komise pro vybudování Československé akademie věd (ČSAV). Pokračoval rovněž v pedagogické činnosti, stal se rektorem Vysoké školy politických a hospodářských věd, externě působil i na Univerzitě Karlově. V letech 1952–1956 zastával významné funkce ve vládě. Byl postupně náměstkem ministra školství, ministrem vysokých škol, ministrem školství, věd a umění a ministrem kultury.

Období šedesátých let se ukázalo být stejně společensky bouřlivou a proměnlivou érou jako předcházející dekáda.

*V jeho závěru
docházelo k pokusům
o kulturní a politickou
proměnu, Štollova
mocenská pozice v té době
výrazně zeslábla.*

Souběžně ztratil politickou pozici v ČSAV a v Ústavu pro českou literaturu. To se však obrátilo v letech sedmdesátých, kdy se stal vůdčí osobností oficiální literární kritiky a přišla opět možnost angažovat se na významných mocenských pozicích kulturní politiky.

Zemřel v Praze 6. ledna 1981. Jeho písemná pozůstalost je uložena v Archivu Akademie věd ČR.

Pozn.: Informace byly čerpány z publikace Vojtěcha Čurdy Ladislav Štoll (Academia 2022).

Kam se poděli? Ohlédnutí za autory Literárních pozdravů

Na dvacátém ročníku Literárních pozdravů vystoupilo osm autorů mladé generace, kteří svou veřejnou premiéru zažili právě na tomto festivalu v uplynulých letech a nyní tu vystoupili podruhé. Z bloku *Kam se poděli?* vybíráme pro Světlik několik ukázek.

Marek Sojka

* * *

Den nám pomalu umírá
Jak se postupně stmívá
A lačná psice smyslnost
Se na mne vlně dívá

Na hvězdné lodi Defiant
Když padá noci rouška
Kapitán, jenž je deviant
Cucá špičatá ouška

Jestli chceš, milý příteli
Projítí lásky změnou
Za srdce krásné Vulkánky
Platí se tvrdou měnou

Svůj rozum musíš vybrousit
A pak jej zahodit
Anebo se jen bohužel
Vulkáncem narodit
Já vím, že to zní šíleně
Přesto však jaksi skvěle
Pointa mého sdělení je:
Kante, jdi do prdele

Eliška Kubečková

MALÁ PONOŽKA

Šepotavě šoupou po líně.

Ptáš se, jak zní šepotavě šoupání?

Zní jako vizuál ponožky, představ si ponožku, tak zní šepotavě šoupání.

Lino brzdí lepivý nátlak dvou těl.

Š, š, š, šepotavě o sebe šustí. Je slyšet mlaskání.

Zvoní zvonky spadané na zem.

Budou Vánoce?

Zip cinká a opasek řinčí.

Kovový řev opasků mísí se s vrzáním lina.

Je pohlčená. Podprsenka skřípe, jako by se nechtěla nechat rozepnout, plastové zoubky brání se.

Palety postele lámavě křičí, třísky výskají.

Duní ti v uších z toho otírání dvou těl.

Šeptá, vrní, výská, dětinsky se chichotá.

Vrz, skříp a pak sucho.

Vdechy válící se na posteli a následně plynulý šum její studánky.

Mužské ruce jdou s rytmem vody. Zvony bijí na poplach. Rány z kostela jsou slyšet až za horizontem.

Prásk.

Praskavá rána znějící z jeho úzké trubičky.

Ženské dupání a křik. Chaotický šum.

Ticho.

Dlouhé ticho, devítiměsíční ticho, a nakonec...

Vřískot dítěte a v televizi seriál *Byl jednou jeden život*.

Magdaléna Kvasničková

BOTANIKA TĚLA

Polštář ti obalil mluvení
Usnul jsi dříve než život

A já nerozeznám

Prošla jsem skálou
Prošla jsem cestou
a loketní ranky mi olízla srna

Prošla jsem údolím
a na vrchu kopce víly v plesu potily jitrocel
Sladká úzkost pochází ze vzduchu v Bílých Karpatech

A já nerozeznám

Skálu, cestu, údolí
jsem s nimi v jedné botanice těla
Dostanu šanci vykročit znovu
ale půjdu stejně

Usnul jsi dříve než život
a mně spadl měsíc do pusy jako uzrálá bluma
V potoce teče bývalý prosinec po tvém boku
Voda voděnka hladí ruku
Takové je pohlazení

A já nerozeznám

Zda pozoruji hory
nebo hory pozorují mě

Tomáš Burak

OSLAVA XX.

sfoukl jsem svíčku
z rozteklyho harlekýna
a jeho chichot
připomínal mi racky
chá chá chá
a jeho chichot
byl výsměchem mně samýmu
Don Quijote ze mě nebude
rytířský souboje nahradilo jiný klání
ulekaný plápolání
ze strachu se navzájem oslovit
milostný romány nahradily
hrdinský eposy
líbání co chutná jako Pavlova
zamilování co cítíš v morku kostí
šukání který připomíná hlazení
je to poznávání
jen o poznání hlubší

„a dáte si sladký-suchý-polosuchý?“

neptá se na víno
co si objednáš –
tím budeš

„tak suchý“

(zá)pletky s láskou
jsou nebezpečný
nemůžu si pomoci
ale... to o čem jsem četl
to nějak nemůžu najít

červený rtěnky místo
pusy na tváře, na rety, na celej ksicht
hovory na dálku místo
příjeď, je mi nějak hůř
promiň místo
místo facek, řvaní, pusť mi ty ruce kurva
hledáš místo
tady není
místo je vždycky
jde o to zda
znáš platný pravidla

„pane, paní – přejete si zaplatit?“

sfouknu svíčku
harlekýn se rozesmál
patřil rackům jeho chichot
a Don Quijote ze mě nebude
ticho...
„promiň, dneska nic nebude“

„zaplatíme, děkujeme..... dohromady“

„seš hodnej, až budeš mít narozeniny – napíšu“

sfouknul jsem svíčku
a vystavil na poličku
účtenku z večere
kde mi zaplatila přítomností
a falešným úsměvem
který připomínal chichot racků

Jiří Chytrý

PŘÍPITEK

Vína a vavříků
pokorně ti přeje,
K hodokvasu, králi,
na vzdor času číši
Ten nápoj opojný
s předstihem tě, reku,
Lékařem předepsán
šok z plného loku
Zmírat, zralý kvítku,
Z rány zažité strach

vítězi víc než dost,
příteli, ctěný host!
krásný uť se návyk
s nápojem čirým vem!
nežítí náznak je,
se smrtí seznámí—
letmý doušek Léthé,
špetka šetří jedu!
zapomněním pomni,
pomněním zapomni!

Jana Sokolová

BLOODPAD

ráno si místo mandarinky
oloupu kousek sebe
a zítra mě místo peřiny přikryje
dvacet deka atmosféry
za každý den
jedno lomítko a tři pomlčky
zabalit se do sebe a potichu dýchat podzim
každý den dýchat
každý den dýchat
o trochu mň
hledám v sobě slova, co ještě něco znamenají
občas
ještě pořád slyším tebe
možná už ti ale nechci rozumět.
ráno si místo mandarinky
oloupu kousek tvýho hlasu
a hodím ho do bloodpadu

Před 95 lety vyšel román inspirovaný protržením přehrady na Bílé Desné

V roce 2025 uplynou dvě významná výročí spojená s Bernardem Horstem, romanopiscem a povídkářem, který rád zasazoval děje svých prací do venkovského podhorského prostředí. Narodil se před sto dvaceti lety (1905) a před 95 lety, roku 1930, vyšel jeden z jeho nejvýznamnějších románů *Hučící země*, silně inspirovaný protržením přehrady na Bílé Desné.

Reflexe této události v krásné literatuře je velmi skromná, vedle Horstova románu existuje už jen dětem určená *Pobádka o Protržení přehradě* od Heleny Sobkové (2016). Obecně se nedá říci, že by titulů zabývajících se katastrofou v roce 1916 bylo málo, ale jsou to převážně knihy dokumentárního, vlastivědného a populárně-naučného rázu, jejichž pojetí se od beletrie logicky značně liší. I pro tuto ojedinelost si román *Hučící země* zaslouží naši pozornost, navzdory skutečnosti, že tehdejší neštěstí a jeho okolnosti interpretuje velmi svěbytně jako podobenství o lidské pýše osudově ztrestané vyšší mocí.

Bernard Horst, vlastním jménem Ota-
kar Poupa, se narodil v Mostě, studoval v Lounech, po léta žil v Praze a pak v Říčanech a nedá se říci, že by byl pevně spjat s nějakým regionem, ani osobně, ani lokalizací svých prací. V jeho prózách z prvního tvůrčího období, kam patří i *Hučící země*, převažuje zasazení do zapadlých končin pod horami a líčení života místních naplněného dřinou. Mezi postavami nacházíme živočišné, zemité, někdy až násilné typy, pudem hnané podivíny, na nichž se bez příkras

Kniha vyšla v pražském nakladatelství Sfinx, v edici Pyramida, kde jako autor přebalů často figuroval slavný Jindřich Štyrský. Tak tomu je i u této knihy.

projevuje determinovanost lidského života. I ženy bývají vášnivé, pro ně však je často charakteristický silný spalující cit k mužům, kteří nakonec způsobí jejich neštěstí. Scénérie horských vesnic bývají konfrontovány s obrazem města, které vesničané obvykle chápou jako lepší místo pro život. Pro vypravěče je to však

ztělesnění zla, prostor nasáklý zkaženými lidmi, kterým není možné pomoci. Život ve městě představuje podle Horstových slov *ubohý proud náhod, před nimž člověk kapituluje*.

*Příznačným
rysem autorovy tvorby
z prvního období je užití
variace starších žánrových
postupů, z nichž asi
nejvýrazněji vystupují
pozdní prvky naturalismu;
dobová kritika občas
v souvislosti s ním psala
o novonaturalismu se
severskými prvky.*

Není tudíž divu, že takto nastavený autor sáhl po motivu přírodní katastrofy, jejíž vyličení najdeme v úchvatném finále jeho románu. A je to především právě tento románový závěr, co nás opravňuje k úvaze o Horstově inspiraci osudem Desné a přehrady nad ní. V této souvislosti však není bez zajímavosti fakt, že o Desné jako o předobrazu uvažovala už Marie Majerová v časopise Čin (1929/1930), kam napsala recenzi prvního vydání *Hutí země*.

Román je situován do městečka Olberov, podhorské obce, pyšníci se náhlým vzestupem a bohatstvím, jež získává z prodeje korálků a perel. Dříve chudí obyvatelé, uvyklí těžké dřině na kameni-

tých políčkách a ve sklárnách, postupně mění své chování i vzhled a stále více se snaží vyrovnat se městu, zvláště poté, kdy ruční práci sklářů nahrazují stroje a zbývá více sil i času na zábavu. Díky penězům se cítí svobodní a nespoutaní jakýmkoliv zásadami včetně Božího desatera. Kontrastem k nim jsou dřevorubci, věrní svým zvykům, řemeslu i dosavadnímu životnímu stylu. Proměna sklářů se ovšem nelíbí jejich ženám, ale pod vlivem peněz se časem mění i ony. Když muži příliš často zajíždějí za hazardem do blízkého města, využije jejich nenasytosti místní hospodský a zbuduje podnik ve stylu městského baru přímo v Olberově. Ve chvíli, kdy tam začne zvát i městské prostitutky, se však místní ženy vzeprou... Do rámcového příběhu, sledujícího změny v obci, vstupují též individuální příběhy Olberovských a jejich tragické osudy jako důsledek všeovládající atmosféry zla.

Nezvládnutým vášním a neřestem učiní přítrž jakási vyšší spravedlnost v podobě bouře. Ta způsobí protřžení přehrady nad Olberovem a voda, která se z ní valí, zničí vše neživé a téměř vše živé, přičemž lidé umírají bez rozdílu. Hrstka přeživších je náhodným výběrem či spíše výsměchem celému světu, neboť se nejedná o postavy, jež by byly morálně tak na výši, že by si přežití zasloužily, třeba jako příslib možné obnovy obce a jejího nového začátku. V tomto ohledu byl vypravěč velmi krutý a možná na dobového čtenáře až příliš nekompromisní.

Projdeme nyní paralely mezi motivy románu a realitou a zvažme možnou reflexi dobových událostí v Horstově románu. Jako první se nabízí lokalizace. Olberov, městečko ležící pod horskou přehradou, má skutečně blízko k Desné, jejíž obyva-

telé se živili dřevařinou, ale především domáci sklářskou výrobou, která vyvrcholila v druhé polovině 19. století v souvislosti s aktivitami sklářského podnikatele Josefa Riedela, současníky označovaného jako sklářský král Jizerských hor. Tehdy došlo k nebyvalému rozkvětu města, jenž mohl být jakousi inspirací k bohatnutí románového Olberova. Jen nesedí doba, protože děj románu vrcholí až někdy po první světové válce. Lokalizaci do Desné napovídá i existence blízkého města, v románu nazývaného Harmar, jemuž by jako předobraz mohl sloužit Tanvald. Horst píše, že Olberov ležel k městu nejbližší ze všech horských obcí tam nahoře. Zdejší prostředí naznačují i lyžařské aktivity nejen v podobě běžného lyžování, ale také v souvislosti s pořádáním lyžařských závodů. Často zmiňovaná Huntova hora by mohla být odrazem reálné Hutní hory, což je však už spekulace, i když minimálně podoba jména je velmi nápadná.

Olberov rovněž připomíná Desnou detailem ze samého závěru románu, kde v dlouhém výčtu sledujeme, jak skončily jednotlivé postavy románu. Když dojde na starého Hauka, dozvídáme se, že jeho mrtvé tělo objímalo velký kámen, na němž jsou vytesána jména jeho synů padlých ve válce. Kámen se jmény zemřelých v Desné opravdu stojí, avšak je to balvan, který sem zanesla voda po protržení přehrady a jsou na něm vytesána jména obětí katastrofy.

A pak je tu samotná tragédie, jejíž líčení připomíná biblickou apokalypsu. Jenže když text čteme pečlivě, nacházíme v něm ohlasy dobových svědectví, třeba o výšce vlny, jež se na Desnou valila z hřebenů Jizerských hor. Očití svědkové ji označovali jako třicet metrů vysokou stěnu

z kamení a větví, převyšující okolní smrky, či jako putující horu o výšce dvoupatrového domu, skládající se z tisíců kmenů, klád, trámů, prken, obrovských balvanů, písku a bahna. Svědecké výpovědi také hovoří o tom, že když lesní dělníci objevili škvíru v hrázi, kudy protékala voda, měl tento otvor průměr asi 2 cm, ale za necelou půlhodinu už voda tryskala tak silně, že dělníci museli utéci. Mluví se rovněž o rychlosti, s jakou se voda prohnala dolů do údolí, a rovněž o naprosté mimořádnosti právě této povodně, vždyť místní jich jinak už zažili bezpočet. I tato fakta, přetavená do literární podoby, se v románu objeví.

Z mnohastránkového silně expresivního líčení celé katastrofy citujeme aspoň pár vět pro představu. Citace je výběrem z rozsáhlejšího textu: *Pobraniční les strašlivě sténal a v olberovské přehradě stály obrovské spousty kalné zpěnění a hučící vody. Země duněla a smrtelně se otrásla a stále ještě bylo slyšet ječení vody v prašticí hrázi a křik lámaného, vyvracejícího se lesa. Bylo něco oblundného v té hučící vodě, která syčela tisíci kalnými jazyky, hotova se zdvihnout, převálet a rozdrtit ves jako krabíčku. [...] Hráz! Hráz! – řvali muži ve zběsilém úprku. Všecka ves zavyla v hrůze a divoce se přikrčila před dosud nepoznanou silou. Potom cosi příšerně zapraštělo – to se údolní hráze provalila. [...] Obludně zaburácel obrovský zřícený proud, převálet se, vysoký jako zeď, a stržené kmeny, celá ta neuvěřitelná spousta seshora svaleného, odraného dřeva udeřila jako pekelné berany, rozrážejíc chalupy a utloukajíc v troskách navěšené vyjící lidi. [...] Prtval se přehnal jakoby ve vteřině, rozdrtil, co stálo v cestě, rozlámal i tkalcovny a papírny, rozdupáváje a otloukáje je na padrť, a všechna ta*

zpěněná nestvůrná spousta se odvalila dolů k Harmaru...

Fakta o protržení přehrady na Bílé Nise jsou dnes dostatečně známá, nebo přinejmenším snadno dohledatelná. Podle nejnovějších výzkumů zahynulo 67 lidí, bylo zničeno přes sto budov různého druhu včetně továrních objektů, přes 300 lidí zůstalo bez střechy nad hlavou, 1020 lidí

přišlo o práci. Viníky byli projektant a stavební firma, i když v posledním přelíčení roku 1931 byli viny zproštěni. Takto fatální události má smysl si občas připomenout, a pak můžeme uvítat, když se nám nabízí více možností než jen suché údaje. O síle uměleckého sdělení jistě mnozí z nás leccos vědí a je dobré mít povědomí o tom, kam se za ním vydat.

SVĚTLonoši

připravil: Martin Trdl

Annemarie Csaplárová, Tomáš Choura

Světlnonoši dospěli ke druhým kulatinám. Přehlídka textů již čtyřiceti bytostí spočívajících v epicentru poezie, ale též na jeho okraji i zbloudilých daleko od něj, svádí k bilancování. A mohla by také k nějakým žebříčkům a šuplíčkům. Před touto cestou si však dobrovolně budují nepřehlédnutelnou zeď. A přes ni hází krátký vzkaz: Světlnonoši mě mnohé naučili. Třeba že jejich posláním jest ozařovat tmou, a proto se jejich verše nesmí rozcupovávat na prvočinitele, protože některým, jimž se z různých příčin třese ruka, hrozí zhasnutí pochoď. Naučili mě, že když mi někteří z nich pošlou věci, o nichž jsou přesvědčeni, že „vychýlí litosférické desky“, tak si někdy rovnou naordinují ubít svoje bažení po snad nejkratší literární recenzi světa od Josefa Floriana, která zní: „Ohni!“ Ovšem vštípili mi [a to především] i radost z nalézání pokladů a zjevení a povzbuzení pokračovat. A závěrem úvodu posílám jedno slovní spojení: subjektivní hraběcí moudra zaníceného milovníka poezie.

Pozor, hlášení: Na dvacátou kolej přijela Annemarie Csaplárová, 19 let, Liberec, v doprovodu Tomáše Choury, 49 let, Ústí nad Labem. Ukončete, prosím, výstup a nástup, dveře se zavírají.

Nevím, zda mi to Annemarie Csaplárová ulehčila, nebo naopak, každopádně mezi zásilkou jejích textů zalehl mi oči jeden, v němž básnický subjekt (snad až přehnaně přísně) více i méně celou

problematiku shrnuje. Dovolím si ocitovat jeho finální strofu: „Proč moje slova, / po dopsání nedávají smysl, / žádná myšlenka, / žádný rytmus, / žádný verš, / jenom prázdná slova, / slova beze smyslu. / Kdybych nepsala je na papír, / začala bych uvnitř hnít.“

Jenomže, ostatně jako všechno, ani v tomto případě nezárí corpus delicti jenom černě, nebo bíle. Autorka sice cestuje

spíše v neohrabaném, lokálním motoráčku, ale v jistých chvílích má nakročeno přinejmenším do jídelního vozu spojů vyšší třídy. Třeba s jízdenkou v podobě veršů: „S prsy dostaly se do ruky klíče, / s dlouhými vlasy začala bolet hlava, / s boky začala křičet slova.“ Či „Posaď se ke mně / a chvilku u mě zůstaň. / At' si naše srdce popovídají. / At' odehrají svoji část.“

S poněkud opotřebovaným zvoláním, že i „cesta může být cíl“ stavím koleje pro dva autorčiny texty.

Nad texty Tomáše Choury si uvědomuji, jak náročnou, zapeklitou a někdy i velice smutnou disciplínou může být humor. Autor je bezpochyby zručný kumštýř, kovář rytmů i rýmů. Někdy ale řemes-

lo vítězí nad sdělením, jindy soupravou s průměrnými službami a zpožděním přijíždějí teta Laskavost a strýc Bodrý se svými poškrábanými deskami historek.

Ale nebudu smlčovat, že párkrát mi cukly koutky nebo jsem pokýval hlavou oběma možnými směry. Vlastně proč ne... Tohle má a vždycky bude mít své publikum, a jak píše můj přítel, slovenský básník a textař Miroslav Dávid: „Neposerte sa z tej poézie. Život svoj príbeh sám si žije.“

Níže třikrát Tomáš Choura.

Kdo se chce stát čtyřicátou první Svět-lonoškou a kdo čtyřicátým druhým Svět-lonošem?

trdla.martin@gmail.com

Annamarie Csaplárová

.....

ČAS

Posaď se ke mně
a neříkej nic.
Jen hřej mě svým tělem.

Posaď se ke mně
a chvilku u mě zůstaň.
At' si naše srdce popovídají.
At' odehrají svoji část.

Protože. To potom zítřek nepřijde.
A to je to, co potřebuju.
To je to, co chci.

Aby zítřek nebyl.
Aby mi čas neublížil

VALY

Jak slunečnice otáčejí se ke Slunci,
tak já otáčím se k Tobě,
tak jak muži touží po moci,
tak já toužím po ní.

Skočila jsem do toho
s tebou po mém boku,
teď se mi chce brečet,
na tom místě bez Tebe.

Dík tvé krásné, zlaté duši,
prorostly mé srdce růže,
to samé srdce teď vztek souží,
víc se svírat už nemůže.

Moje ruce celé dny se trásly,
díky tobě neupadly.

Je jako když svítí Slunce a u toho přší,
nejoblíbenější počasí,
to smutek a štěstí stane se jedno.
Budu milovat svoji práci,
protože ji budu dělat pro něco většího než jsem já,
ať je to budoucnost, láska, vesmír, země,
ať to zní poeticky, naivně
či trapně.

Tomáš Choura

.....

MURPHYHO ZÁKON ZÁBAVNÝCH TELEVIZNÍCH POŘADŮ

Když to člověk zapne,
začne to být trapné,
jakmile to vypne,
začne to být vtipné.

SEZNÁMENÍ PO TŘICÍTCE

Ten pravý
tak trochu sleví
a ten levý
se trochu spraví.

O PEVNÉ VŮLI

Proč poslední cigareta
zapaluje se už léta,
a proč první hodina
potisící začíná?

Fauna, flóra, industriál, přetlaky, SAON

Přestože je tento výtvarný umělec, troufám si tvrdit, naprosté většině Liberečanů neznámý, s jeho jménem se dost možná už setkali. A nejen oni, také návštěvníci Liberce. Tedy ti vnímavější z nich – chodci, kteří o překot neprolétnou ulicemi v honbě za svými nalinkovanými dny, ale naopak pozvednou hlavu, nebo se i na chvíli zastaví, a všimnou si například propletených barevných liter podivných amébických tvarů či jednoduchého nápisu, podpisu neboli tagu, sestávajícího ze čtyř písmen: SAON. Byť graffiti a street art obecně stojí nyní již částečně stranou hlavního směru, jímž se tento umělec ubírá, pořád jsou s jeho tvorbou nerozlučně spjaté a do jisté míry signifikantní, protože jedním z hlavních tvůrčích impulsů je právě ulice, respektive město samo.

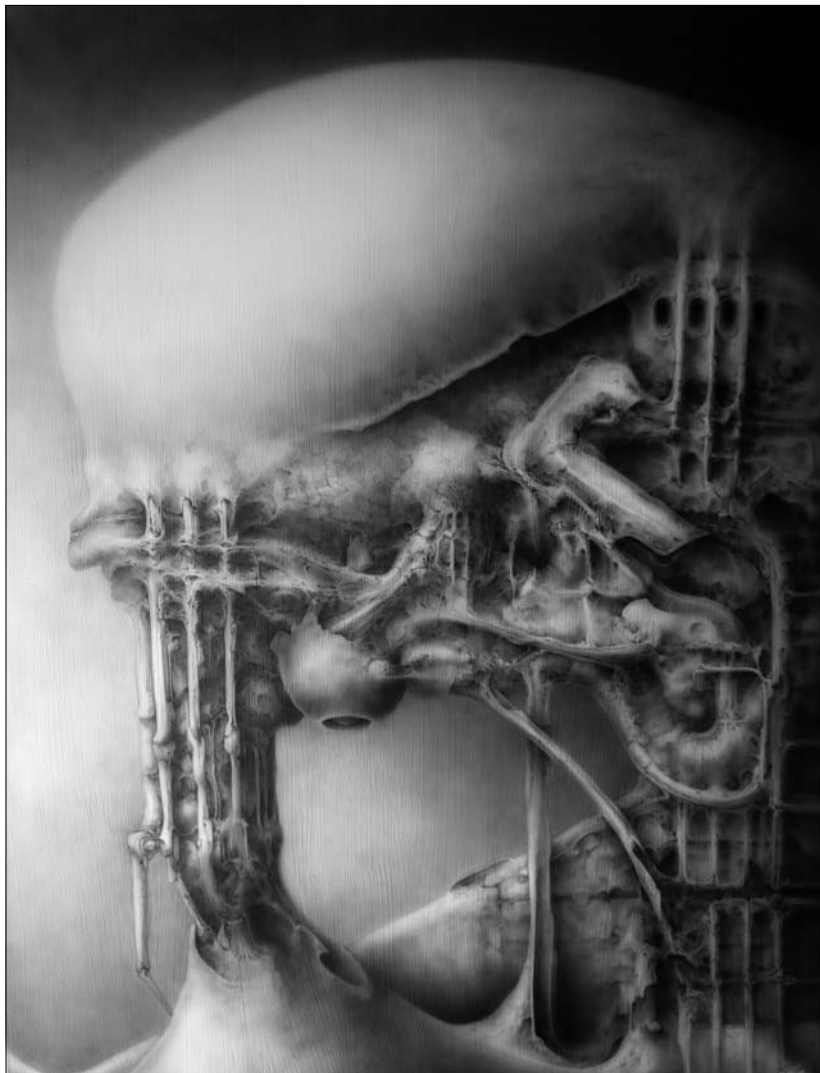
Nick Saon vznikl v roce 2002 a společně s ním také další poznávací znak jeho nositele – tajemství.

*S trochou
nadsázky by se totiž
dalo říct, že Saon je takový
liberecký Banksy, dnes
již celosvětově uznávaná
ikona street artu, jejíž
skutečná identita není
známa.*

Podobně tak i Saon vystupuje pouze skrze své umění, není totiž důležité, jak vypadá, nebo jak svá díla vykládá: „Nedělám to pro sebe, chci zanechat dojem.“ Cílem je lidi vykolejit z jejich zajetých schémat. Konkrétně v případě pouliční-

ho umění by to mělo být jakési zneutřazení, odkyselení spěchu, konzumu a šedi města. Umělec-katalyzátor, který nespátrěn vrací do našich životů údiv a pestrost. Proto tajuplnost, každý si to v sobě musí otevřít sám a totožnost tvůrce mu v tom nesmí překážet. Autor těchto řádků zmíněný přístup okusil na vlastní kůži, když si téměř konspiračně domlouval se Saonem setkání. A bylo mu vlastně sympatické, že po definitivním SMS-potvrzení schůzky („sešli bychom se v 16 hod. u radnice u drátěného psa“) vlastně pořád nevěděl, koho má čekat; po kunderovsku k němu promlouvalo jen Saonovo dílo.

Během studia propagačního výtvarnictví na liberecké Střední umělecké škole se Saon seznámil s fenoménem graffiti, do kterého se střemhlav vrhnul. Nebylo to však vandalské zasprejovávání všeho za každou cenu, ačkoli jako každé začátky to bylo divoké. O zdech přemýšlel a doposud přemýšlí. Místa si pečlivě

Bez názvu, airbrush na plátně, 90x120 cm

vybírám, sháním historické informace, dobové fotografie, hovořím s pamětníky tak, aby výsledek byl dotvořením, podtrhnutím genia loci, nikoli jeho devastací: „Nemám

rád sterilitu, mám rád stopy lidí, to, nad čím naši předci strávili spoustu času, se dnes doslova přemázne sádrokartonem.“ Postupem času mu ale dózy s tryskami

Intoxikace, airbrush na plátně, 70x100 cm

přestaly stačit. Objevil za ně ovšem adekvátní náhradu, techniku *airbrush* (stříkání barvy pomocí pistole a stlačeného vzduchu), která mu vyhovuje pro možnost

detailního stínování a jemné modelace. Začala tak vznikat vlastně *klasická* plátina, jejichž tvorba v současnosti nad grafiti převažuje.

Tématem obrazů je hlavně frustrace. Frustrace a deziluze ze společnosti pramenící v hluboké introvertní a outsiderovské Saonově osobnosti. Saonův vnitřní svět je zneklidňující, nebezpečný a nehostinný, plný temných zákoutí a podivného prostoru. Sám přiznává, že pro něho bylo zásadní seznámení se s *Větřelcem* Hanse Rudolfa Gigera a jím vytvořeným biomechanickým surrealismem. Jestliže se navíc tato inspirace spojila se Saonovou zálibou v technice – kompresor pro svůj airbrush set si sestrojil sám z kompresoru staré lednice – není divu, že se jeho nevlídnými dimenzemi prohánil děsivě nevzhledné bytosti, hybridní organismy, živoucí mechanismy, které prorůstají sami sebou i okolím. Barvy jsou chladné, převažují odstíny šedi, jako bychom měli umrznout, usnout na vzdálené vesmírné stanici a probudit se po staletích do bezbolestnosti a útulnosti; jako bychom prošli katarzí planetární katastrofy a začal v nás klíčit nový, lepší život.

Akt malby je pro senzitivního Saona bezpochyby terapií a zároveň projekcí jeho duše.

*Napětí
a sklíčenost musí
ven, musí se proměnit
v něco hmatatelného, aby
nebloudily umělcovým
nitrem a nepáchaly
tam újmy.*

Tvorba je tak stálý proces, kontinuální sebeočista a neustálé zdokonalování

motivů. K malbě samotné přistupuje rovněž terapeuticky, meditačně, pustí si hudbu a s pistolí v ruce jamuje: „vždy to je dobrodružství, kam až se dostanu.“

Klíčovým zdrojem podnětů je též druhá Saonova vášeň – *urbex* (prozkoumávání většinou opuštěných objektů). Sonda do záhybů města. Do dříve pulzujících, nejen průmyslových staveb hemžících se lidmi, z nichž se po odchodu člověka staly industriální oázy. Ostrovy bující do jiné existence rámované nespoutanou vegetací, narkomany či bezdomovci. Saon tato místa pečlivě a systematicky zkoumá, fotí, slídí v nich, z jejich inventáře vytváří umělecké instalace, které často vidí jen on sám. Infiltrovat se a dobít to místo, jeho atmosféru i prach, na chvíli být součástí jeho dějin. Za odměnu dostat možnost číst v osudech domů a lidí na okraji společenského zájmu – rezervoárů pocitů, myšlenek a dojmů.

Saon, který už jako malý kluk držel příznačně „v jedné ruce šroubovák a v druhé tužku“, se pochopitelně úměrně s věkem vyvíjí. Už pro něj není tolik významné do noci čekat a potom se spřemem v ruce a s policií v zádech okrašlovat město.

Aktivitou sice stále zahání své demony, ale poklidněji. Raději je zavřený ve své dílně a tříbí náměty svých obrazů; momentálně propracovává například organické motivy inspirované přírodou. Nebo připravuje knihu s urbexovými zážitky a fotografiemi. Anebo třeba chystá svou další výstavu (kromě Liberce vystavoval například v Praze, Brně, Ústí nad Labem).

Můžete si být jistí, že se s ním na ní potkáte, ale zaručeně nebudete vědět, kdo to je.

Ples v knihovně

**100
120^{let}**

**LETÍME
DO DALŠÍ
STOVKY**

- k poslechu a tanci zahraje:
kapela **SPAZIERGANG**
- večerem provází:
ELIŠKA JANŠOVÁ
- vystoupí:
solisté baletu **DFXŠ**
TAM TAM BATUCADA
DJ COOLCAT
- program:
FOTOKOUTEK
LEKCE MAMBO
DISKOTÉKA

**vstupné
450 Kč**

25. 1. 2025
20.00 – 2.00 h
**Krajská vědecká
knihovna v Liberci**

Vstupenky je možné zakoupit na Informační službě knihovny.

Projekt je podpořen Fondem
kultury a ostatního ruchu
statutárního města Liberec.

Knihovna Liberec
Library Liberec

www.kvkli.cz

PF 2025

Letíme do další stovky

**100
120^{let}**

z samoty vzniká
to, co žije!

Bibliotek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

Slunko bylo u samého západu a svatojánské bránice vstávali.
Slunko bylo u samého západu a svatojánské bránice vstávali.
Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
Sem, knihomilke, knihu zvláštní ždát-li máš!
Tácal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nezapomenutelné.

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

spoleklak@email.cz

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

V zámku bylo práce a běhu o překot.

lepší je ten, že se na to vezme zahradník.

When shall we three meet again?

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno pomíjí.

n shall we three meet again?

Tádal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Ale vždyť jsme ztratili cestu!

sem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

Byl bych mohl přísahat, že to byl on.

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských ot
cammin di nostra vita mi ritrovai per una selva oscura, ché la diritta via era smarrita.*

Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno po

Mnozí odvážlivci, když se ocitli na počátku velkolepého měsíce června

ase, that thereby beauty's rose might never die. Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li m

nším a ještě menším, až budu nejmenší na celé

Es war spät abends, als K. ankam.

Vom Wesen der Wäh

»Kde jsem se to zase ocitl?« divil se Krtek, když vyšplhal